

VANDEN BLINCKENDEN STEEN

THEMA VAN HET ONDERHOUD : HET VOLMAAKSTE LEVEN IS EEN SYNTHESE VAN VIER ELEMENTEN.

EERSTE DEEL: KORTE UITEENZETTING DER DRIE EERSTE ELEMENTEN

A. (DIERSTE: EEN GUET LEVEN), VAN DRIEN PUNTEN DIE ENEN GOEDEN MENSCHEN MAKEN

B. TWEEDE ELEMENT: (EEN GHEESTELIC LEVEN). VAN DRIEN PUNTEN DIE ENEN YNNIGHEN GHEESTELIKEN MENSCHEN MAKEN.

C. DERDE ELEMENT: EEN GODSCOUWENDE LEVEN. VAN DRIEN PUNTEN DIE ENEN SCOUWENDEN MENSCHEN MAKEN.

TWEEDE DEEL. BIZONDERHEDEN OVER HET DERDE ELEMENT, HET GODSCHOUWENDE LEVEN.

I. ROL VAN GENADE EN MEDEWERKING IN HET GOD-SCHOUWENDE LEVEN.

A. DEZE ROL VERDUIDELIJKT DOOR EEN SYMBOOL UIT HET BOEK DER OPENBARING: VANDEN PRECIOSEN TERDELINGHE.

B. GODS ALGEMEENE GENADEAANBIEDING TOT VEREENIGING MET HEM, EN DE WEERSTAND WAAROP ZIJ STUIT BIJ DE ZONDAARS.

C. DE VERSCHILLENDE BEANTWOORDING AAN DE GENADE TER VEREENIGING MET GOD

a. Huurlingen en trouwe dienaars.

b. Trouwe dienaars en vertrouwde vrienden

c. vertrouwde vrienden en verborgen zonen.

D. ONZE MEDEWERKING IN DE ORDELIJKE OPGANG TOT EN DE UITOEFENING VAN HET SCHOUWENDE LEVEN

a. Het boven de rede in God sterven door geloof en liefde.

b. De Godsschouwing door invorming van het Woord.

c. Het vernietigende leven dat de Godsschouwing volgt. Kenteekenen van dit leven

II. DE VEREENIGING MET GOD IS GEEN VEREEN- ZELVIGING. VIERDERLEI ONDERSCHIED IN DE AANVOELING GODS.

A. EERSTE ONDERSCHIED. DE GOEDWILLENDEN MENSCH VOELT GOD IN ZICH DOOR DE GENADE.

B. TWEEDE ONDERSCHIED. DE SCHOUWENDE MENSCH VOELT ZICH OFWEL ONTZINKEND OFWEL OMHELSD IN GOD.

C. DERDE ONDERSCHIED. DE SCHOUWENDE MENSCH VOELT ZICH EEN MET GOD IN GENIETING.

D. VIERDE ONDERSCHIED. UIT DE GODSGENIETING TOT ZICH WEERKEEREND, VOELT DE MENSCH ZICH BUITEN GOD, IN EEN ONPAAIBAAR VERLANGEN NAAR HEM.

III. DE MYSTIEKE GODSSCHOUWING STAAT NIET GELIJK MET DE GELUKZALIGE.

- A. DE STERFELIJKE STAAT HINDERT DE KLAARHEID DER MYSTIEKE GODSSCHOUWING.
- B. DRIE STATEN VAN HET MENSCHDOM TEN OPZICHTE DER GODSSCHOUWING.
- C. DE MYSTIEKE GODSSCHOUWING EEN VOORSMAAK DER GELUKZALIGE.
- D. GELIJK DE GELUKZALIGE, ZOO IS DE MYSTIEKE SCHOUWING, OP HAAR WIJZE, DE BLINKENDE STEEN

IV . TER GODSSCHOUWING MOET MEN JEZUS VOLGEN OF DEN THABOR DER BLOOTE GEDACHTE

- A. OPENBARING DER GODHEID IN DEN NAAM VAN DEN ZOON.
- B. HET UITVERKOREN, MYSTIEKE ZOONSCHAP, IN EN MET DEN ZOON.

V. ZES TRAPPEN TER GODSGENIETING, ALS SAMENVATTING VAN AL HET GEZEGDE.

- A. DRIE LAGERE TRAPPEN.
- B. DRIE HOOGERE TRAPPEN.

SLOT. HET VIERDE ELEMENT VAN HET VOLMAAKTE LEVEN: ALGENOEGZAAMHEID.

VANDEN BLINCKENDEN STEEN

Of

VANDEN OF VINGHERLINC

of

VANDER VOLMAECTHEIT DER KIJNDER GODS

THEMA VAN HET ONDERHOUD : HET VOLMAAKSTE LEVEN IS EEN SYNTHESE VAN VIER ELEMENTEN.

Die mensche die leven wilt inden volcommensten staet der heiligher kerken, hi moet sijn een ernstachtich goet mensche, ende een innich gheestelijc mensche, ende een verhaven god-scouwende mensche, ende een uutfloende gheme(e)yne mensche. Also dese viere dinghe vergaderen in eenen mensche, dan es sinen staet volcomen, ende altoes wassende ende toenemende in meer gracien ende in allen doechden ende in kinnessen der waerheit, vore gode ende vore alle redelijcke menschen.

EERSTE DEEL: KORTE UITEENZETTING DER DRIE EERSTE ELEMENTEN

A. (DIERSTE: EEN GUET LEVEN), VAN DRIEN PUNTEN DIE ENEN GOEDEN MENSCHEN MAKEN

Nu suldi merken drie poente die eenen goeden menschen maken. Dat eerste poent dat een goet menschen hebben moet, dat es eene suvere conziencie sonder wroeghin(ghin)ghe van dootsonden. Ende hier-omme, die een goet menschen werden wilt, hi moet hem-selven proeven ende merken met groter besceedenheit, van dier tijt dat hi zonde doen mochte. Ende van dier tijt moet hi

hem purgeren, na ordinantie ende na maniere der heiligher kerken. Dat anderpoent dat eenen goeden mensche maect, dat es dat hi ghehoorsam moet sijn in allen dinghen gode ende der heiligher kerken ende sijnre eyghender besceedenheit. Ende desen drien moet hi gelijk ghehoorsam sijn, soe leeft hi sonder twifel ende sorghe, ende hi blijft altoes ombespt van binnen van allen sinen werken. Dat derde poent dat yeghewelcken mensche toebehoort, dat es dat hi principalijc gods eere meynen sal in allen sinen werken. Maer eest alsoe dat hi overmids on1ede ende menichfuldicheit sire werke altoes gode voer oghen niet en hevet, ten alre minsten moet (hi) in hem staen dat hi meyne ende beghere tc levne naden liefden wille gods. Siet dese drie poente aldus beseten maken eenen goeden mensche, ende soe wien dat eenich poent ghebreect van desen drien, die en es niet goet noch inder gracen gods. Maer wanneer dat eenich mensche dese drie poente in sijn herte begrijpt te volbringhene: hoe quaet hi vore gheweest heeft, inden selven oghenblicke wert hi goet, ende es gode ontfanclijc ende vol der gracen gods.

B. TWEDE ELEMENT: (EEN GHEESTELIC LEVEN). VAN DRIEN PUNTEN DIE ENEN YNNIGHEN GHEESTELIKEN MENSCHEN MAKEN.

Voert-meer sal dese goede mensche werden een innich gheestelijc mensche, daer-toe behoren noch drie ander poente. Dat eerste poent dat es onverbeeltheit van her(e)ten. Dat anderpoent dat es gheestelijcke vriheit inder begherten. Dat derde poent dat es inwindighe eeninghe te ghevoelen met gode. Nu merke yeghewelc hem selven dien dunct dat hi gheestelijc es.

Soe wie onverbeelt wilt sijn van herten, hine mach o gheen dinc met liefden besitten, noch ane niemene met willigher gheneichtheit cleve ochte wandelen. Want alle wandelinghe ende alle liefde die puerlijc omme die eere gods niet en es, die verbeelt des menschen hette, want si en es ute gode niet gheboren maer ute den vleesche. Ende hier-omme, sal de mensche geestelijc werden, soe moet hi alre vleeschelijcker liefden vertien, ende ane gode alleene moet loste ende met liefden cleven, ende hem alsoe besitten. Ende daer-mede wett verdreven alle verbeeltheit ende alle ongheordineerde liefde ten creatueren. Ende inden besittene gode met liefden soe wett die mensche van binnen onghebeclt; want god es een gheest die niemen eyghenlijc verbeelden en can. Maer inder oefeninghen sal de mensche goede beelden vore-nemen, alsoe dat doghen ons heren, ende alle die dinghe diene verwecken moghen te meere devocien. Maer inden besittene gode so moet de mensche vallen op eene blote onghebeeltheit die god es. Ende dit es dat eerste poent ende dat fundament in eenen gheestelijcken levne. Dat ander poent dat es inwindigbe vriheit, dat es dat hem die mensche onverbeelt ende onghehendett verheffen mach te gode in alre inwindigher oefeninghen, dat es: in dancke ende in love, in weerdicheden, in devoten ghebeden, in innigher liefden, ende in allen den dinghen die lost ende liefde werken can overmids hulpe der gracen gods ende inwindighe ernst tot alre gheestelijcker oefeninghen.

Overmids dese inwindighe oefeninghe ghereictmen dat derde poent, dat es datmen ghevoelt eene gheestelijcke eeninghe met gode. Soe wie dan heeft in sijnre inwendigher oefeninghen eenen onverbeelden vriën opganc tote sinen gode, ende niet en meynt dan die eere gods, hi moet ghesmaken der goetheit gods, ende hi moet van binnen ghewarighe eeninghe met gode gevoelen. Ende in deser eeninghen wert volmaect een inwindich gheestelijc leven; want ute deser eeninghen wert die begherte altoes van nuwes gherenen ende verweect tot

nuwen inwindighen wercken, ende al werkende es de gheest opgaende in een nuwe vereeninghen: ende aldus vernuwet werc ende eeninghe altoes. Ende dit vernuwen in werkene ende in eeninghen, dat es een gheestelijc leven. Ende aldus moechdi proeven, hoe de mensche goet es overmids sedelijcke duechden met rechter meyninghen, ende hoe hi gheestelijc werden mach overmids inwindighe duechde ende eeninghe met gode. Ende sonder dese poente en mach hi noch goet noch gheestelijc sijn.

C. DERDE ELEMENT: EEN GODSCOUWENDE LEVEN. VAN DRIEN PUNTEN DIE ENEN SCOUWENDEN MENSCHEN MAKEN.

Voertmeer seldi weten sal dese gheestelijcke mensche een godscouwende mensche werden, daer-toe behoren oec drie poente. Dat eerste poent es dat hi dat fundament o sijns wesens grondeloes ghevoele; ende alsoe moet hijt besitten. Dat ander poent es: sine oefeninghe moet sijn wiseloes. Dat derde poent: sine inwoninghe moet sijn een godlijc ghebruken.

Nu verstaet, ghi die inden gheeste leven wilt, want niemen anders en sprekic toe. Die eeninghe die de gheestelijcke mensche met gode ghevoelt wanneer dat hare die eeninghe den gheest oppenbaert sonder gront, dat es sonder mate diep, sonder mate hoghe, sonder mate lanc ende breed. Inder selver openbaringhen soe wert die gheest gheware, dat hi hem-selven overmids minne ontsoncken es in die diepheit, ende onthoghet in die hoocheit, ende ontgaen in die lancheit. Ende hi ghevoelt hem-selven verdoelt inde wijtheit; ende hi ghevoelt hem-selven wonende in die onbecande becantheit; ende hi ghevoelt hem-selven ontvloten, dore dat aenclevende ghevoelen der eeninghen, in eenicheit, ende dore al sterven, in die levendicheit gods. Ende daer ghevoelt hi hem een leven met gode. Ende dit es een fundament ende dat eerste poent in eenen scouwenden levende.

Ende hier-ute ontspringhet dat ander poent, dat es eene oefeninghe boven redene ende sonderwise; want die eenicheit gods, die yeghelijc scouwende gheest in minnen beseten heeft, die es eewelijcke intreckende ende in-eyscende die godlijcke persone ende alle minnende gheeste in haers selfsheit. Ende des intreckens ghevoelt yeghewelc die mint, men ende meer, na mate sire minnen ende na wise sire oefeninghen. Ende die des intreckens ware-neemt ende daerbi blijft, hi en mach niet vallen in dootsonden. Maer die scouwende mensche die sijn(s)selfs ende alre dinc verteghen hevet, ende enghene ave-trecken en ghevoelt, omme-dat hi gheen dinc met eyghenscap en besit maer alre dinghen leedich steet, soe mach hi ~ altoes bloet ende o(n)verbeelt comen in dat innichste sijns gheests. Aldaer vint hi gheoppenbaert een eewich licht, ende in dien lichte ghevoelt hi dat eewighe inmanen der eenicheit gods. Ende hi ghevoelt hem-selven alse eenen eewighen brant der minnen, dien boven al ghelust een te sine met gode. Soe hi des intreckens ochte des inmanens bat ware-neemt, soe hijs meer ghevoelt; ende soe hijs meer ghevoelt, soe hem meer lust een te sine met gode, want hem lust die scout te betalene die hem ghemaent wert van gode.

Dat eewighe inmanen der eenicheit gods dat maect inden gheeste een ewich berren van minnen. Maer daer de gheest sonder onderlaet die scout betaelt, dat maect in hem een ewich verberren. Want in die overforminghe der eenicheit falieren alle gheeste in haren werkene, ende en ghevoelen anders niet dan (al) verberren in die eenvoldighe eenheit) gods. Dese eenvoldighe eenicheit gods en mach niemen ghevoelen noch besitten, hi en si voerstaende in onghemetenre

clærheit, ende in minnen boven redene ende sonder wise. Inden vorestane ghevoelt die gheest in hem een ewich berren in minnen; ende in desen brande der minnen en vint hi inde noch beghin ; ende hi ghevoelt hem-selven een met desen brande der minnen. Altoes blijft die gheest berrende in hem-selven, want sine minne es ewich; ende altoes ghevoelt hi hem verberrende in minnen, want hi wert ghetrocken in die overforminghe der eenheit gods. Daer die gheest berret in minnen, eest dat hi hem-selven merct, hi vint onderscheet ende anderheit tuschen hem ende gode; maer daer hi verberent, daer es hi eenvoldich, ende en heeft gheen ondersceet, ende daer-omme en ghevoelt hi anders niet dan eenheit. Want die onghemetene vlamme der minnen gods, si verteert ende verslint al dat si bevaen mach in haers selfsheit.

Ende aldus mochdi merken dat die intreckende eenicheit gods anders niet en es dan grondelose minne die den vader ende den sone, ende al dat leeft in hem, met minnen intreckende es in een ewich ghebruken. Ende in deser minnen wille wij berren ende verberen sonder inde o in ewicheit; want hier-inne es gheleghen alre gheeste salicheit. Ende hier-omme soe moeten wij al onse leven fondeeren op een grondeloes abis, soe (moghe) wij ewelijc in minnen sincken ende ontsincken ons-selven in die grondelose diepheit. Ende metter selver minnen sele wij hoghen ende onthoghen ons-selven in die ombegripelijcke hoocheit; ende in die minne sonder wise sele wij dolen: ende si salons verleiden in die onghemetene (wijtheit) der minnen gods. Ende daer inne sele wij vlieten ende ons-selven ontvlieten in die onbekinde welde der rijcheit ende der goetheit gods. Ende daer inne selen wij smelten ende versmelten, (wielen) ende verwielen ewelijc in die glorie gods,

Siet in yeghewelc ghelijckenisse van allen desen, soe toen(e) ic eenen scouwenden mensche sijn wesen ende sine oefeninghe. Maer niemen anders en maecht verstaen, want scouwende leven en mach niemen anderen leeren. Maer daer hare die ewighe waetheit oppenbaert inden gheeste, daer werden alle dinghe gheleert diere noot es.

TWEEDE DEEL. BIZONDERHEDEN OVER HET DERDE ELEMENT, HET GOD-SCHOUWENDE LEVEN.

I. ROL VAN GENADE EN MEDEWERKING IN HET GOD-SCHOUWENDE LEVEN.

A. DEZE ROL VERDUIDELIJKT DOOR EEN SYMBOOL UIT HET BOEK DER OPENBARING: VANDEN PRECIOSEN TERDELINGHE.

Ende hier-omme spreect die gheest ons heeren inden boeke der heimelijcheit gods dien sinte Jan beschrijft: "Den verwennenden," spreect hi, dat es die-gheene die hem-selven ende alle dinc verwint ende overclemt, "dien sal ic gheven," spreect hi, "verborghen hemels broot," dat es inwindighen verborghenen smaec ende hemelsce vroude; "ende ic sal hem gheven," spreect hi, "*een blinckende steenken*, ende in dien steenken eenen nuwen name ghescreven, die niemen en weet dan diene ontfeet."

Dit steenken es ghenaeamt een terdelinc am sine cleyneheit, want al terdet die mensche ander sine vaete, het en daet hem niet wee; dit steenken es blinckende claer ende raet alse een vierighe vlamme, ende het es cleyne ende rant ende effene (alamme) ende herde licht.

Met desen blinckenden steenken verstaen wij ansen heere jhesum cristum; want na sire godheit sae es hi een blic des ewichs lichts ende een schijn der

gloriën gods, ende een spiegel sonder vleckes daer alle dinghe in leven. Soe wie dat alle dinc verwint ende overclemt, hem wert dese blinckende steen ghegheven; ende daer-inne ontfeet hi clareheit, waerheit, ende leven. Dese steen es oec ghelijc eenre vierigh her vlammen; want die vierighe minne des ewichs . words heeft al eertrijcke vervult met minnen, ende wilt alle minnende gheeste te niete in minnen verberen. Dit steenken es oec soe cleyne, dats de mensche cume ghevoelt al tert hijt onder sine voete. Ende hier-omme eest gheheeten calculus, dat es een terdelinc. Ende dit bediet ons sinte pauwels, daer hi spreect dat de sone gods hem selven heeft vernieut ende cleyhe ghemaect, ende heeft eens knechts forme aen-ghenomen, ende heeft ghehoorsam gheweest tot der doot des crucen. Ende hi spreect selve dore des propheten mont: "Ic ben een worm ende niet een mensche, lachter der menschen ende een verworpenisse des volcs". Ende hi maecte hem-selven alsoe cleyne inder tijt, dattene die joden onder haer voete torden, ende si en ghevoeldens niet; want hadden sine gods sone bekint, si en hadden(e) niet dorren crucen. Noch es hi cleyne ende ongheacht in alre menschen herten diene niet en minnen.

Dit edele steenken daer ic af spreek dat es al ront ende ghelijc effene al-omme. Die rontheit des steens leert ons dat die godlijcke waerheit beghin noch inde en heeft. Die effenheit al-omme, dat hi alle dinc eeffene weggen sal, ende yeghewelcke na sine verdiente gheven; ende die ghichte sal hem ewich sijn. Die leste eyghenscap die ic segghen wille van desen steene, dat es dat hi sonderlinghe lichtes. Want dat ewighe wort des vaders en heeft gheene waghe, nochtan dreghet hemel ende eerde in sire cracht. Ende het es allen dinghen even na, nochtan en maecht nie'" men hervolgen, want het es onthoghende ende voergaende allen creatueren, ende dient wilt ende daert wilt salt hem openbaren. Ende in sijnre lichtheit heeft onse sware menscheit overc(l)ommen alle hemele, ende sidt ghecroent ter rechter handt sijns vaders.

Siet dit es die blinckende steen die den scouwenden menschen ghegheven wetdt, ende y in desen stene eenen nuwen name ghescteven, die niemen en weet dan dien ontfeet. Ghi zult weten dat alle gheeste ghenamet wetden in haten wedetkeete te gode, ende yegewelc sundeclinge na eedelheit sijns clients ende na hoocheit sijnte minnen, sondet alleene die eerste name det onnoselheit dien wij inden doopen ontfaen, die es ghechiet nietet vetdienten ons heeten. Ende alsoe wij desen namen det onnoselheit vecliesen ovetmids sonde, eest dat wij noch gode ghevolsaem sijn willen, sondeclinghe in drien werken die hi in ons werken wilt, soe wetden wij anderwerf ghedoept inden heilighen gheeste, ende daet ontfaen wi eenen nuwen name die ons ewelijc blijft.

B. GODS ALGEMEENE GENADEAANBIEDING TOT VEREENIGING MET HEM, EN DE WEERSTAND WAAROP ZIJ STUIT BIJ DE ZONDAARS.

Nu verstaet die vrye werke ons heeren, die hi in alle menschen werct die hem daer-toe voeghen willen. Dat eerste werc dat god ghemeenlijc werct in allen menschen, dat es dat hise alle ghemeenlijc roept ende noodt te sijnre eeninghen. Ende alsoe langhe alsoe de sondare desen roepene ont blijft, soe moet hij (s) darven alle der ander gaven gods die daer-na volghen souden.

Uitweiding over vijf slag zondaars (Van vive partien van sonderen)

Nu hebbe ic ghemerct dat alle sondaren sijn ghedeilt in vijf partien. Die eerste partie dat sijn alle die-ghene die onachtsam sijn goeder werke; die leven willen na gherieve des lichaems ende na lost der senne in on(t)ledens der werrelt ende in menichfuldicheiden van herten. Dese sijn alle onhebljic die gracie gods te ontfane; ende al hadden si se ontfanen, si en moghen se niet behouden.

Die andere partie dat sijn die-ghene die willens ende wetens in dootzonden ghevallen sijn, ende daer-mede oec goede werke werken, ende altoes gode vreesen ende ontsien, ende goede liede lief hebben ende haers ghebeds begheren ende daer-inne hopen. Nochtans, alsoe langhe alsoe die avekeer ende die ghenoechte ter zonden verwent ende verweecht die minne ende den toekeer te gode, alsoe langhe sijn si onweerdich der gracen gods.

Die derde partie der zondaren dat sijn alle (on)ghelovighe menschen, ochte die dolen inden ghelove. Wat si gaeder werke werken, ochte wat wisen dat si voeren, si en moghen gade niet behaghen sander ghelove; want ghewarich ghelave es een fundament alre heilicheit ende alre doechde.

Die vierde partie dat sijn die-ghene die sonder vreesen ende sander sceemte in dootzonden ligghen, ende gods nach sire gaven niet en raken, noch gheenre doechde en achten; maer al gheestelijc leven hauden si vore gheveinstheit ochte bedrieghenisse. Ende al datmen hem van gode segghen mach ochte van doechden, horen si node; want si hebben in haren moede alsoe gheset, alsoe ochte noch god noch hille noch hemelrijcke en ware. Ende hier-omme en willen si niet weten dan dat si nu ghevoelen ende jeghenwordich hebben. Siet dese liede sijn alle van gode verworpen ende versmaet, want si z'ondighen inden heiligen gheeste. Nochtans moghense bekeeren, maer dat comt swaerlijc toe, ende selden.

Die vijfste partie van sondaren dat sijn die gheveynsde menschen, die uutwendighe goede werke werken, niet omme die eere gods noch omme haers selfs salicheit, maer omme eenen name van heilicheiden ochte omme eenighe verganckelijcke dinghe. Al schinen si van buten goet ende heilich, si sijn van binnen val(s)ch ende aveghekeert van gode, ende si darven der ghenade gods (ende) alre doechde.

Siet aldus hebbe ic u ghenoecht vijf partien van sondaren die alle werden ingheroepen ter eeningen gods. Maer alsoe langhe alsoe die sondare hem utegheven wilt inden dienste der sonden, soe blijft hi doef ende blint, ende onhebljic te smakene ochte te gevoelen alle dies goeds dat god in hem werken wilt. Maer wanneer dat die sondere tot hem-selven comt ende sijns-selfs waerneemt, eest dat hem dan sijn sondighe leven meshaecht, soe naket hi gode. Maer wilt hi den roepene ende den noedene gods ghehoersam sijn, soe moet hi vrilijc begripen te latene die zonden ende penitencie te doene, ende alsoe wert hi eendrachtich ende eenwillich met gode ende ontfheet die ghenade gods. *

De geordende, drievoudige genadeaanbieding naar binnen, en de genadegaven naar buiten

Ende hier-omme, in den eersten, sele wij aldus gode anesien, dat hi overmids sine vrye goetheit alle menschen sonder ondersceet roept ende noot te sijnre eeningen, beide goede ende quade, ende niemenne utghelaten Tenanderen male selen wij der goetheit gods aldus ghevoelen, dat si uutvloeit met ghenaden in alle menschen die den roepen gods ghehoersam sijn.

Tenderdenmale soe sele wij claerlijck in ons bevinden ende verstaen, dat wij moghen werden een leven ende een gheest met gode, eest dat wij ons-selfs vertien in alre wijs, ende volghen der ghenaden gods in dat hoochste daer si

ons wisen wilt; want die ghenade gods werct ordenlijc in yeghelijcken mensche, na mate ende na wise sijnre ontfanclijcheit.

Ende hier-omme, overmids dat ghemeyneinwerken der graciën gods, soe ontfeet yeghelijc sondare wijsheit ende , cracht die sonde te latene ende ter doecht te keerne, eest dat hi wilt. Ende overmids dat verborghenemedē wercken der graciën gods soe mach yeghelijc goet mensce alle sonden verwinnen, ende alle becoringe wederstaen, ende alle doechde vol voeren, ende inde hoochste volcommenheit volstaen, eest dat hi in allen dinghen der graciën gods ghevolchsam es.

Want al dat wij sijn ende al dat wij hebben ontfaen van buten ende van binnen dat sijn alle die vrie gaven gods daer wij hem ave dancken selen, ende daer wij hem mede dienen moeten, selen wij hem behagen. Maer het sijn vele gaven gods die den goeden sijn hulpe ende oc- suin ten doechden, ende den quaden sijn hulpe ende oc- suin ten sonden, alse ghesonde, scoenheit ende wijsheit, rijcdom O ende eere (der werelt). Dit sijn die nederste ende onwertste gaven gods) die god ghemeenlijc gheeft om orbore sinen vrien- den ende sinen vianden, den quaden ende den goeden. Ende hier-medē dienen die goede menschen gode ende sinen vrien- den, ende die quade haren vleesche ende den duvel ende der werelt.

C. DE VERSCHILLENDE BEANTWOORDING AAN DE GENADE TER VEREENIGING MET GOD (VAN KNECHTEN, VAN VRIENDEN V AN HEYMELIKEN SONEN GODS.)

a. Huurlingen en trouwe dienaars.

Oec moechdi merken dat selcke menschen die gave gods ont- faen alse ghehuer de knechte gods, ende selke andere alse ghetrouwe knechte . Ende de(se) sijn onderlinghe contrarie in allen jnwindighen werken, dat es in minnen ende in meyninghen, in ghevoelene, ende in allen inwindighen wercken ende oefeninghen van levēne.

Nu merct: alle die menschen die hem-selven also onordelijc minnen dat si gode anders niet dienen en willen dan omme haer eyghen ghewin ende omme haer eyghen loen, die sceden hem alle van gode ende behouden hem-selven onvry ende in eyghenheiden; want si soeken ende meinen hem-selven in al hare werken. Ende hier-omme, met al haren ghebede ende met al haren goeden werken soeken si tijtelijcke dinghe ochte eewighe dinghe die si verkiesen omme hare gherief ende omme haers selfs orbore. Dese menschen sijn tot hem-selven ghevoecht onordelijcke; ende hier-omme bliven si altoes met hem-selven alleenet want hem ghebreect gherechte minne diese vereenighen soude met gode ende m.et alle sinen gheminden.

Ende al schinen dese menschen houdende die wet ende die ghebode gods ende der heiligher kercken, si en houden niet die wet der minnen. Want al dat si doen, dat doen si van noode ende niet van minnen: op-dat si niet verdoe(m)t en werden. Ende omme-dat si onghetrouwe sijn in haerre inwindicheit, soe en dorren si gode niet ghetrouwen, maer al haer inwindighe leven es twifel ende vaer, arbeit ende ellende. Want si aensien ter rechter siden dat eewighe leven, ende dat vreesen si te verliesene; ende si aensien ter slincker side die eewighe helsche pine, ende die vresen si te vercrighene. Al dat ghebet ende alle dien arbeit ende alle die goede wercke die si werken moghen (moghen) omme dese vreesē te verdrivene, dat en hulpt niet; want soe si hem-sel- ven meer minnen

onordelijc, soe si die helle meer ontsien. Ende hier-ane moechdi merken dat die helse vrees comt van eyghenre minnen die si tot hem-selven hebben.

Nu spreekt doch die prophete ende oec die boeck der wijsheit: "Dat beghin der wijsheit dat es die vrees gods." Maer dat es die vrees die gheoefent wert ter rechter siden, daermen ontsiet te verliesene sine eewighe salicheit. Want dese vrees comt ute naturlijker neyghinghen die elc mensche in hem heeft salich te sine, dat es gode te scouwene. Ende hiere-omme: al es die mensche gode onghetrouwe, eest dat hi sijns selfs van binnen waer-neemt, hi ghevoelt hem gheneyghet ute hem selven tot der salicheit die gode es. Ende dese zalicheit vrees hi te verliesen, want hi mint hem-selven meer dan gode; ende hi mint die salicheit avetreckende, omme sijns selfs wille, ende hier-omme en dar hi gode niet ghetrouwen. Nochtans heedt dat die vrees ons heeren die beghin es der wijsheit, ende eene wet der onghetrouwer knechten gods; want si dwinct den mensche die sonden te latene ende die doechde te begheme ende goede werke te werkene, ende dese dinghe bereiden den mensche van buten die gracie gods te ontfane. ende een ghetrouwe knecht te werden.

Maer inder selver uren dat hi metter hulpen gods sine eyghenheit verwinnen mach, dat es, dat hi sijns-selfs alsoe ledich wert dat hi gode ghetrouwen dar alle dies hem noot es, siet, met desen selven werke behaecht hi gode also, dat hi hem sine ghenade gheeft; ende overmids die ghenade ghevoelt hi ghe- rechter minnen, ende die minne verdrijft twifel ende vrees, ende doet den mensche ghetrouwen ende hopen. Ende alsoe wert hi een ghetrouwe knecht ende wert minnende ende meynende gode in alle sinen werken.

Siet, dit es dat onderscheet tuschen die ghetrouwe knechte ende die ongehetrouwe.

b. Trouwe dienaars en vertrouwde vrienden

Noch moghen wij merken dat groot ondersceet es tuschen die ghetrouwe knechten ende die heimelijckel Vriende gods.

Want, overmids hulpe ende die gracie gods, soe verkiesen die ghetrouwe knechte die ghebode gods te houdene, dat es, ghehorsam te sine gode ende der heiligher kerken in allen manieren van duechden ende van goeden seden. Ende dit heet een utwendich leven ochte een werkende leven. Maer die heimelijcke vriende gods si verkiesen, met den gheboden, te houdene die levende rade gods, dat (es), een minlijc inwindich ane-cleven ane gode te sijre eewigher eeren, met eenen willighen vertyene alle dies datmen buyten gode met (loste) ende met liefden besitten mochte. Alsulcke vriende roept ende noedt god in weert, ende leert hem onderscheet in inwindigher oefeninghen, ende menighe verborghen wise gheestelijcs levens. Maer sine knechte sendt hi uut wert opdat si hem ghetrouwe sijn, ende sire familien, in allen dienste ende in allen manieren van utwendighen goeden werken. Siet aldus gheeft god sine ghenade ende sine hulpe na yeghelijcs menschen hebleecheit, dat es na alre wijs dat die mensche met gode eendrachtich es, in utwindighen goeden werken ochte in inwindigher goeder oefeninghen van minnen.

Meer niemen en mach inwindigher oefeninghen pleghen noch ghevoelen, hi en si gode gheheel ende te-male inghekeert; want alsoe langhe alse die mensche van herten ghedeilt es, soe es hi uutsiende ende onghestadich in sinen ghemoede, ende \vert licht beweecht van lieve ende van leede tidelijcker dinghen, want si leven noch in hem. Ende al leeft hi de ghebode gods, hi blijft

altoes van binnen onver- licht ende ongheleert; want innighe oefeninghe es hem ont- kont, ende hoemen haers pleghen sal. Maer (in dien), dat hi weet ende ghevoelt dat hi gode meint (ende) sinen liefsten wille begheert te volbringhene in alle sinen werken, hier- mede laet hi hem ghenoeghen; want hi vint hem- selven ongheveinst in sijnre meyninghen ende ghetrouwe in sinen dienste. Ende overmids dese twee poente behaecht hi hem-selven, ende dunct hem dat uwendighe goede werke met rechter meyninghen heiligher ende orborlijcker sijn dan inwindighe oefeninghe; want hi heeft overmids die hulpe gods eene uitgaendewise vercoren. Ende hier-omme oefent hi meer uwendighe werke met ondersceede, dan den-ghenen daer hi om werct met innigher liefden. Ende dit es de sake dat hi meer verbeelt es met den werken die hi werct, dan met gbde daer hi omme werct. Ende overmids dese verbeeltheit in sinen werkene, soe blijft hie een uwendich mensche, ende en es niet hebbelijc den rade gods ghenoech te sine. Want sine oefeninghe es meer uwendich dan inwindich, meer senlijc dan gheestelijc. Ende al es hi een ghetrouwe knecht ons heeren in uwendighen dienste, dat die heimelijcke vrien- de gods ghevoelen, dat blijft hem verborghen ende onbekint.

Ende hier-omme eest dat selke grove uitghekeerde menschen altoes ordeelen ende berespen die inghekeerde menschen, omme-dat hem dunct dat die inghekeerde ledich sijn. Ende dit was die sake dat martha claghede onsen heere over haer (suster) marien, omme-dat si hare niet en halpt dienen; want haer dochte dat si groten dienst ende groten orbor dede, ende dat haer suster ledich sat te vergheefs. Maer onze heere die gaf sentencie ende oordeel van hem beiden. Ende hi bresepte marthen niet van haren dienste, want die dienst was goet ende orborlijc. Maer hi berespte se van haerre sorchvoldicheit, ende omme dat si bedruet ende bedrueft was overmids menichfuldicheit uwendigher wercke. Ende hi prijsde marien van harer in- windigher oefeninghen, ende sprac: dat eens dincs een noet ware, ende dat si dat beste deel vercoren hadde, dat haer niet ghenomen en soude werden. Dat een dinc dies noot es alle menschen, dat es godlijcke minne. Dat beste deel dat es een inwindich leven met minlijcken aenclevene ane gode. Dat hadde maria maegdelena vercoren, ende dat verkiesen noch die heimelijcke vriende ons heeren. Maer martha die vercoes een ongheveynst uwendich werkende leven; ende dat es dat ander deel daer men gode inne dient, dai soe volcomen noch soe goet niet en es. Ende dit deel verkiesen noch die ghetrouwe knechte omme die minne ons heeren.

Maer nu ventmen selcke dorre menschen die alsoe innich ende alsoe ledich willen sijn, dat si noch werken noch dienen en willen in node haers evenkerstens. Siet, dese men- schen en sijn noch heimelijcke vriende noch ghetrouwe knechte ons heeren, maer si sijn te-male valschs ende bedroghen ; want niemen en mach den rade gods ghenoech sijn die sine ghebode niet houden en wilt. Ende hier-omme sijn die heimelijcke vriende ons heeren altoes ghetrouwe knechte daers noot es. Maer die ghetrouwe knechte en sijn alle niet heimelijcke vriende, want die oefeninghe die daer toebehort die es hem ombekint.

Aldus hebdi dat onderscheet tusschen de heimelijcke vriende ende die ghetrouwe knechte ons heeren.

c. vertrouwde vrienden en verborgen zonen.

Noch vendt men hogher ende nader onderscheet, ende dat es tuschen die heimlijcke vriende ende die verborghene sonen gods. Nochtan staen dese twee partien ghelijc opgherecht met innigher oefeninghen vore die jeghenwordicheit gods. Maer die vriende besitten hare inwindicheit met eyghenscap; want si verkiesen dat minlijcke aencleven ane gode vore dat beste ende vore dat alderhoochste daer si toe comen moghen ochte comen willen. Ende hier omme en moghen si hem-selven noch hare werke niet doerliden in eene onghebeelde bloetheit; want si (sijn) vermiddelt ende verbeelt met hem-selven ende met haren werken. Ende al eest dat si ghevoelen in haren minlijcken aenclevene eeninghe met gode, nochtan vinden si altoes onderscheet ende anderheit inder eeninghen tuschen hem ende gode. Want die eenvuldighe overganc in bloetheiden ende in onwisen die es van hem ombekint ende onghemint. Ende hier-omme blijft hare hoochste inwindighe leven altoes in redenen ende in wisen. Ende al hebben (si) claerverstaen ende ondersceet van allen redelijcken duechden, dat eenvoldighestaren met openre gedachten in godlijcker claerheit, dat blijft hem verholen. Ende al ghevoelen si hem-selven opgherechte gode in starken brande van minnen, si behouden eyghenheit haers-selfs, ende en werden niet verteert noch verberentte niete in eenicheit der minnen. Ende al eest dat si altoes ingodsdienste willen leven ende hem eewelijc behaghen, si en willen in gode alre eyghenheit van gheeste niet sterven ende een eenformich leven met gode draghen. Ende al eest dat si clene achten ende wegghen allen troost ende alle raste die comen mach van buten, si achten groot de gaven gods, ende hare inwindighe werke, troost ende soeticheit die si ghevoelen van binnen. Ende aldus rasten si in den weghe ende en volsterven niet om te vercrighen den hoochsten seghe in bloter wiseloser minnen. Ende al mochten si oefenen ende bekinnen met ondersceede al dat minlijcke aencleven ende alle die innighe opgaende wegghen diemen oefenen mach vore die jeghenwordicheit gods, nochtan bleve hem verborghen ende ombekint die wiselose overganc ende dat rijcke verdolen in die overweselijcke minne daermen nemmermeer (eynde) noch beghin, wise noch maniere vinden en mach.

Ende hier-omme es groot ondersceet tusschen die heimelijcke vriende ende die verborghene sonen gods. Want die vrienden en ghevoelen anders niet in hem dan eenen minlijcken levenden opganc in wisen; ende daer-hoven ghevoelen die sonen eenen eenvuldighen stervenden overganc in onwisen. Dat inwendighe leven der vriende ons heeren dat es opgaende oefeninghe van minnen, daer si altoes in hiven willen met eyghenscape; maer hoemen hoven alle oefeninghe gode besit met bloter minnen in ledicheiden, des en gevoelen si niet. Maer sij sijn altoes opclemmende te gode in ghewarighen ghelove, ende si ontheiden gods ende haerre eewigher salicheit met rechter hope, ende sij sijn ane-clevende ende gheankert in gode over- mids volcomene karitate; ende hier-omme es hem wel gheschiet, want si hehaghen gode, ende god hehaecht hem weder.

Nochtan en sijn si niet versekert eewichs levens, want si en sijn noch niet temale in gode ghestorven haers selves ende alre eyghenscap. Maer alle die ghene die bliven ende volstaen in hare oefeninghen ende in dien toekeer dien si vercoren hehhen te gode, die heeft god alle inder eewicheit vercoren, ende haer namen met den werken waren eewelijc ghescreven inden levenden boeke der voersienicheit gods.

Maer die ander dinghe verkiesen, ende hare inwindighe aen- schijn van gode keeren in contrarien ende in sonden, ende daer-inne bliven: al waren haer namen ghescreven ende bekint van gode na titelijcker gherechticheit die si vore

gheoefent hehhen, omme-dat si niet en volstaen tot inde doot, soe werden haer namen verdelijt ende ave-gheplant vanden boeke des levens, ende nemmermeer en moghen si ghesmaken gods ochte eenighe vrocht die van doechden comt. Ende hier-omme eest ons allen noot dat wij ons-selfs met ernste waer-nemen, ende onsen toekeer te gode van binnen cieren met innigher liefden, ende van buten met goeden werken: so moghen wij in hopen ende in vrouden ontheiden dat oordeel gods ende die toecomst ons heeren jhesu cristi.

Maer consten wij ons selfs vertyen ende alre eyghenscape in onsen werken, soe soudent wij met onsen bloten onghebeelden gheeste overliden alle dinc. Ende in dier bloothet soudent wij ghewracht werden sonder middel vanden gheeste gods, ende daer soudent wij sekerheit ghevoelen dat wij waren volcomenesonen gods; want die ghewracht werden vanden gheeste gods, dat sijn die sonen gods spreekt die apostel gods sinte pauwels.

Nochtan seldi weten dat alle ghelovighe goede menschen die sonen gods sijn. Want si werden alle gheboren uten gheeste gods, ende die gheest gods levet in hem, ende hi beweecht ende drijft yeghewelcken sonderlinghe, na sine heblijcheit, ten duechden ende ten goeden werken daer hi gode in behaecht. Maer omme die onghelijcheit haers toe- keers ende hare oefeninghen, soe noeme ic selcke menschen ghetrouwe knechte, ende selcke heetic heimelijcke vriende ende selcke verborghene sonen. Nochtan sijnse alle knechte, vriende ende sonen; want si dienen ende minnen ende meynen alle eenen god, ende si leven ende werken alle uten vrien gheeste gods. Ende god gheorlooft ochte hi ghedoghet sinen vrienden te doene alle dinghe die jeghen sine gheboden niet en vallen. Want die ten rade gods ghebonden sijn, die raedt es hem een ghebod. Ende hier-omme en es niemant gode onghehoorsam noch contrarie dan die sine ghebode niet en houdet; want alle die dinghe die god ghebidt ochte verbiedt inder scriftueren ochte inder heiliger kerken ochte in onser conziencjen, alle die dinghe die moeten wij doen ende laten, ocht wij sijn onghehoorsam ende verliesen die gracie gods. Maer hoe wij vallen in daghelijcs ghebrec, dat ghedoocht ons god ende oec onse redene, want wij en moghen ons niet ghehoeden. Ende hier-omme, alsulc ghebrec en maect ons niet onghehoorsam, want het en verdrijft niet die gracie gods noch oec onsen inwindigen vrede. Nochtan selen wij al sulke ghebreke, hoe cleine si sijn, altoes claghen, ende hoeden ons daer vore, met allen dien dat wij vermoghen.

Ende in deser redenen hebbic u verclaert dat ic vore seide inden beghinne, dat was, dat elc mensche van node ghehoorsam moet sijn in allen dinghen gode, ende der heiligher kercken, ende sijnre eyghenre red(e)nen ; want ic en wille niet dat hem yeroent ane mine woor- de tonrechte stote. Ende hier-mede laric sijn al dat gheseghet es.

D. ONZE MEDEWERKING IN DE ORDELIJKE OPGANG TOT EN DE UITOEFENING VAN HET SCOUWENDE LEVEN (HOE MEN MACH EEN SCOUWENDE LEVEN BESITTEN.)

Maer ic soude noch gheme weten hoe wij werden moghen verborghene sonen gods ende een scouwende leven besitten. Hier-na hebbic ghesiew, aldus.

a. Het boven de rede in God sterven door geloof en liefde.

Ghelijkerwijs dat vore gheseghet es, soe moete wij altoes leven ende waken in allen duechden, ende hoven alle doechde sterven ende ontslapen in gode. Want

wij moeten den zonden sterven ende ute gode ghehoren werden in een doechsam leven, ende wij moeten (moeten) ons selfs vertijen ende in gode sterven in een eewich leven. Ende hier-omme volcht die ordinancie aldus. Eest dat wij ghehoren werden ute den gheeste gods, soe sijn wij sonen Der ghenaden , ende soe wert al onse leven gheciert met duechden, ende also verwinnen wij al dat gode es contrarie; want al dat ute gode ghehoren es dat v'erwint de werelt, spreect sinte Jan. Ende in deser ghehorten sijn alle goede menschen die sonen gods. Ende de gheest gods stoect ende hcweecht yeghewelcken zonderlinghe tote dien duechden ende tote dien goeden werke daer hi hereet ende heblijc toe es. Ende aldus behaghense alle gode, ende yeghewelcken sonderlinghe, na grootheit sijnre minne ende na edelheit sijnre oefeninghen. Nochtan en ghevoelen si hem niet ghestadecht noch hesittende gode noch versekert eewich levens, want si(en) moghen noch ave-keeren ende vallen in zonden. Ende hier-omme noeme icse meer knechte ochte vriende dan sonen.

Maer wanneer dat wij ons-selven onthoghen, ende in onsen opganghe te gode alsoe eenvoldich werden dat ons blote minne bevaen mach in die hoocheit daer si haers-selfs pleecht hoven alle oefeninghe van duechden, dat es in onsen oerspronc daer wij gheestelijc ute gheboren werden, daer selen wij ontwerden ende sterven in gode ons-selfs ende alre eyghenscap. Ende in desen stervene werden wij verborghene sonen gods, ende vinden in ons een nuwe leven, ende dat es een eewich leven. Ende van desen sonen spreect sinte pauwels: Ghij sijt doot ende u "leven is verborghen met cristum in gode"

Nu verstaet, de ordinancie es aldus: in onsen toehanghe te gode soe moeten wij ons-selven ende alle onse werke vore ons dragen alse eene eewighe offerande gode; ende in die jegenwoordicheit gods sele wij ons selven laten ende alle onse werke, ende, stervende in minnen, selen wij overliden alle ghescapenheit tot in die overweselijcke rijcheit gods: daer selen gode wij besitten in eene eewige verstorvenheit ons-selfs. Ende hier-omme spreect die gheest gods inden hoeke der heimelijcheit, dat die doode salich sijn die inden heere sterven. Met rechte noemt hise salighe doode, want si bliven eewelijc ghestorvn ende hem-selven ontsoncken in die ghehrukelijcke eenicheit gods, ende si sijn altoes van nuwes stervende in minnen overmids die intreckende overforminghe der selver eenicheit. Voertmeer, spreect die gheest gods "selen si rusten van haren arbeyte, ende hare werke selen hem na-volgen."

Inder wisen, daer wij ute gode ghehoren werden in een gheestelijc doochsam leven, daer draghen wij onse werke voer ons, als een offer, gode. Maer inder onwisen, daer wij weder in gode sterven in een eewich salich leven, daer volghen ons onse goede werke na, want si sijn een leven met ons. In onzen toehanghe te gode met duechden soe woent god in ons. Maer in den overlidene ons-selfs ende alre dinc. daer woene wij in gode .

Eest dat wij hebben ghelove hope ende minne. soe hehhen wij god e ontfaen, ende hi woent in ons met sijnre ghenaden. Ende hi sendt ons ute alse sijn ghetrouwe knechte o,mme te houdene sine ghehoden. ende hi roept ons weder inne alse sine heimelijcke vriende, eest dat wij na-volghen sinen rade. Ende hier-mede vertoent hi ons openhare sine sonen, eest dat wij leven contrarie der werelt. Maer hoven alle dinc sele wij gods ghesmaken. ochte ghevoelen eewichs levens in ons, soe moete wij boven redene, met onsen ghelove in gode gaen.

b. De Godsschouwing door invorming van het Woord.

Ende daer sele wij hliven eenvuldich, ledich ende ongheheelt. overmids minne verhaven in die openne hloetheit onser ghedachten. Want daer wij inminnen overliden alle dinc. ende sterven alles ghemercks in niet-wetene ende in donckerheiden. daer werden wij ghewracht ende overformt met den eewighen worde, dat een heelde des vaders es. Ende inden ledeghen sine ons gheests ontfaen wij die omhegripelijcke claerheit, die ohs heveet ende doergheet ghelijckerwijs dat de locht doergaen wert met claerheiden der zonnen. Ende dese claerheit en es anders niet dan een grondeloes staren ende scouwen: dat wi sijn. dat ane-staren wij ; ende dat wij anestaren dat sijn wij; want onse ghedachte ende onse leven ende onse wesen es eenvuldich verhaven ende ghènycht der waerheit die god es. Ende hier omme(t), in desen eenvuldighen staerne sijn wij een leven ende een gheest met gode: ende dit noeme ic een scouwende leven. Daer wij met minnen ane gode cleven, daer oefenen wij dat heste deel ; maer daer wij aldus in overwesene staren, daer hesitten wij gode gheheel.

c. Het vernietigende leven dat de Godsschouwing volgt. Kenteekenen van dit leven

WIJZELOOSHEID. Desen scouwene es altoes anehanghende eene wiseloese oefeninghe, dat es een vernietende leven. Want daer wij ons-selfs ute-gaen in donckerheiden ende in onwisen sonder gront daer scijnt die eenvuldighe raeye der claerheit gods altoes, daer wij inne ghefundeert sijn, ende die ons ute ons selven trect in overwesene ende in ontsonckenheiden van minnen. Ende deser ontsonkenheit van minnen es altoes ane-hanghende ende na-volghende eene wiseloese oefeninghe van minnen, want minne en mach niet ledich sijn, maer si wilt doerweten ende doersmaken die grondelose rijcheit die in haren gronde leeft. Ende dit es een hongher onghepait: altoes crighen in dat ontbliven, dat es swemmen jeghen strom. Men caent ghelaten noch ghevaten; men caent ghederven noch gecrighen; men caent ghespreken noch verzwighen, want het es boven redene ende verstaen, ende onthoghende allen creatueren. Ende hier-omme en machment ghereyken noch verhalen. Maer wij selen in ons binnenste sien: daer ghevoelen wij dat ons die gheest gods drijft ende stoect in dat ongheduer van minnen. Ende wij selen boven ons-selven sien: daer ghevoelen wij dat ons die gheest gods ute ons selven trect ende verteert te nieute in sijns selfsheit, dat es, in die overweselijcke minne daer wij een mede sijn, ende die wij besitten diepere ende bredere dan alle dinc.

EXPERIMENTEEL KARAKTER. Dit besitten es een eenvuldich afgrondich smaec alles goets ende ewichs levens. Ende in desen smake sijn wij verswolghen boven redene ende sonder redene in die diepe stilheit der godheit die nemmermeer beweecht en wert. Dat dit waer es, dat machmen met ghevoelne weten, ende anders niet. Want hoe dat es, ochte wie, ochte waer, ochte wat: dat en mach redene noch oefeninghe hervolghen. Ende hier-omme blijft onse navolghende oefeninghe altoes wiseloes dat es sonder maniere. Want dat grondelose goet dat wij smaken ende besitten, wij en connent begripen noch verstaen; noch wij en moghen met onser oefeninghen ute ons-selven nemmermeer daer inne comen. Ende hier-omme sijn wij in ons-selven arm ende in gode rike; in ons-selven hongherich ende dorstich, in gode droncken ende sat; in ons-selven werkende, ende in gode alles ledich. Ende aldus selen wij eewelijc bliven; want sonder oefeninghe van minnen en moghe

wij gode nemmermecc besitten. Ende soe wie anders ghevoelt ochte ghelooft hi es bedroghen.

TWEEENHEID. Ende aldus leven wij gheheel in gode, daer wij onse salicheit besitten, ende wij leven gheheel in ons-selven, daer wij ons in minnen te gode oefenen. Ende al eest dat wij gheheel in gode leven ende gheheel in ons-selven, dit en es doch maer een leven. Maer het es contrarie ende tweevuldich van ghevoelne. Want arm ende rijcke, hongherich ende sat, werkende ende ledich: dese dinghe sijn te-male contrarie. Nochtan ghelegghet hier inne onse hoogste edelheit, nu ende eewelijc. Want wij en moghen te-male niet god werden ende onse ghescapenheit verliesen, dat es ommoghelijc. Eleven wij oec te-male in ons selven ghesondert van gode, soe moesten wij sijn elendich ende onsalich. Ende hier-omme selen wij ons gheheel in gode ghevoelen ende gheheel in ons-selven. Ende tuschen dese twe ghevoelne en venden wij anders niet dan die ghenade gods ende die ufeninghe onser minnen . Want ute onsen oversten ghevoelne schijnt die claerheit gods in ons die ons die waerheit leert, ende beweecht tot allen duechden ende in eewigher minnen te gode. Deser claerheit sijn wij na-volghende sonder onderlaet tote inden gronde daer sy uut comt. Ende daer en ghevoelen wij anders niet dan ontgheesten ende ontsincken in eenvoldigher grondeloser minnen zonder wederkeer.

BLIJVENDE GRONDSLAG. Blevten wij altoes daer met onsen eenvuldighen ghesichte, des soudent wij altoes ghevoelen. Want onse ontsinken in die overforminghe gods, dat blijft eewelijc zonder ophouden, eest dat wij ons selfs uute-ghegaen sijn ende gode besitten in ontsonckenheyden van minnen. Want besitten wij gode in ontsonckenheyden van minnen, dat es in verlorenheyden ons selfs, soe es god onse eyghen, ende wij sijn sijn eyghen, ende wij sijn ons selfs ontsinckende eewelijc zonder wederkeer in ons eyghendom dat god es. Dit ontsincken es weselijc, met hebbelijcker minnen. Ende daer-omme eest slapende ende wakende, wete wijt ochte en wete wijt niet. Ende in deser wijs en verdient dit ontsincken en-ghenen nuwen graet van lo(n)e, maer het behout in dat besitten gods ende alles dies goeds dat wij vercreghen hebben. Dit ontsincken es ghelijc den rivieren die sonder ophouden ende sonder wederkeren altoes vlieten inde zee, want dat es haer eyghen stad. Alsoe ghelijckerwijs, eest dat wij gode alleene besitten, soe es onse weselijcke ontsinken met hebbelijcker minnen altoes vlietende wederkeer in een afgrondich ghevoelen dat wij besitten ende dat onse eyghen es. Waren wij dan altoes eenvuldich, ende met ghelijcker gheheelheyt toesiende, wij soudens altoes ghelijc ghevoelen.

EXTATISCH KARAKTER. Nu es dit ontsinken boven alle doechde ende boven alle oefeninghe van minnen, want het en es anders niet dan een eewich utgaen ons-selfs, met eenen claren voersiene in eene anderheit, daer wij ute ons-selven in neyghen lse in zalicheden. Want wij ghevoelen een eewich ute-neyghen in eene anderheit dan dat wij selve sijn. Ende dit es dat innichste ende dat verbarghenste anderscheet dat wij tuschen ons ende gode ghevoelen moghen, want hier boven en es nemmer onderscheet.

BOVENREDELIJKHEID. Nochtan blijft onse redene staende met openen oghen in donckerheyden, dat es in onwetene sonder gront. Ende in deser donckerheit blijft ons bedect ende verborghen die grondelose claerheyt. Want hare

overcomende grondeloeshy die verblent onse redelijcheit. Maer sy beveet ons in eenvuldicheit ende overformt ons met haers selfsheit, ende aldus werden wij van gode ontwracht ende ghewracht tote in ontsonckenheyden van minnen daer wij salicheit besitten ende met gode een sijn.

TOCH NIET ONBEWUSTHEID. Alse wij aldus gode (gheënicht) werden, hier-ave blijft in ons een levende weten, ende eene werkende minne ; want sonder onse weten en moghen wij gode niet besitten, ende sonder oefeninghe van minnen en moghen wij met gode niet gheënycht werden noch gheënicht bliven. Want mochte wij salich sijn sonder onse weten, soe mochte oec een steen salich sijn die en-gheen weten en heeft. Dat ic heere van al eertrijcke ware, ende ics niet en wiste, wat holpe my dat? Ende hier-omme sele wij ons emmermeer weten ende ghevoelen smakende ende besittende. Ende dit tuycht ons cristus selve daer hi (dus) spreekt (van) ons vore sinen vader: "Dit es, spreekt hy, eewich leven, dat sy dy alleene bekinnen eenen ghewarighen god, ende dien du ghesonden hebste, jhesum cristum." Aldus moechdi merken dat onse eewighen leven gheleghet in kinnissen met ondersceede.

II. DE VEREENIGING MET GOD IS GEEN VEREEN- ZELVIGING. VIERDERLEI ONDERSCHIED IN DE AANVOELING GODS.

Nochtans hebbe ic te-hans gheseghet dat wij één met gode sijn, ende dat tuycht ons die heylighe scriftuere. Maer nu wille ic segghen dat wij een ander van gode eewelijc bliven moeten, ende dit tuycht oec die scriftuere. Ende dit moeten wij beide in ons verstaen ende ghevoelen salons recht sijn.

Ende hier-omme segghe ic aldus, dat in onsen inwindeghen aenschine, uten aenschine gods ochte ute onsen oversten ghevoelne, soe schijnt eene claarheit die ons die waerheit leert van minnen ende van allen duechden. Ende sonderlinghe in deser claarheit soe werden wij gheleert gods ende ons te ghevoelne in i i j manieren.

A. EERSTE ONDERSCHIED. DE GOEDWILLENDEN MENSCH VOELT GOD IN ZICH DOOR DE GENADE.

In den eersten ghevoelen wij gode in ons met zynre ghenaden. Ende als wij des waer-nemen, soe en connen wij niet ledich ghesijn. Want ghelijckerwijs dat die zonne met harer claarheit ende met harer hitien verlicht ende verblijft ende vruchtbaer maect alle die werelt, alsoe doet god met zynre ghenaden: hy verclaert ende hy verlijdt ende hy maect vruchtbaer alle menschen die hem ghehoorsam willen sijn.

Want selen wij gode in ons ghevoelen, ende sal dat vier sijnre minnen in ons eewelijc herren, soe moete wij hem met vryen wille hulpen stoken in iij manieren: wij moeten (in) ons zelve den viere gheënicht bliven met innicheyden; ende wij moeten ute ons-selven gaen tot allen menschen met trouwen ende met bruederlijcker minnen; ende wij moeten beneden ons-selven gaen in penitencien ende in allen goeden werken ende in wederstane onser ongheordender ghelost; ende wij moeten metier vlammen van desen viere boven ons-selven gaen met devocien, met dancke ende met love ende met innigen ghehede, ende altoes ane-cleven met rechter meyninghen ende met ghevoelijcker liefden. Ende hier-medede hlijft god wonende in ons met sijnre ghenaden; want in desen iij manieren es bevaen alle die oefeninghe dier wij

pleghen mogen met redenen in wisen. Ende sonder dese oefeninghe en mach niement gode hehagen; ende die alre-volcomenst es in deser oefeninghen, hy es gode alre-naest. Ende hier-omme esser noet allen menschen; ende hier hoven en (mach) niemen comen dan scouwende menschen.

Ende hier-omme, inden eersten, soe ghevoelen wij alle gode in ons met sijne ghenaden, eest dat wij goets willen sijn,

B. TWEDE ONDERSCHIED. DE SCHOUWENDE MENSCH VOELT ZICH OFWEL ONTZINKEND OFWEL OMHELSD IN GOD.

Tenanderen male, eest dat wij hebben een scouwende leven, soe ghevoelen wij ons levende in gode. Ende ute dien levende daer wij ons in gode ghevoelen, soe schijnt eene claerheit in onse inwindeghe aenschijn die onse redene verlicht ende tusschen ons ende gode middelt. Ende alsoe wij in deser claerheit met onser verlichter redenen staende bliven in ons"selven, soe ghevoelen wij dat onse gheschapen leven altoes weselijc hem-selven ontsinckende es in sijn eewich leven. Maer daer wij der claerheyt na-volghen bovenredene, met eenvoudighen gesichte ende met willigher gheneychtheyt ons selfs, tote in onse overste leven: daer ontfaen wij die over-forminghe gods in alheyt ons-selfs. Ende alsoe ghevoelen wij ons te male bevaen in gode.

C. DERDE ONDERSCHIED. DE SCHOUWENDE MENSCH VOELT ZICH EEN MET GOD IN GENIETING.

Ende hierna volcht dat derde onderscheet van ghevoelne, dat es, dat wij ons met gode een ghevoelen. Want overmids die overforminghe gods ghevoelen wij ons verswolghen in een grondeloes abis onser eewigher zalicheit, daer wij tusschen gode ende ons nemmermeer onderscheet venden en moghen. Want dat es onse overste ghevoelen dat wij anders niet besitten en moghen dan in ontsonckenheiden van minnen.

Ende hier-omme, als wij werden verheven ende ghetrocken in onse overste ghevoelen, soe staen alle onse crachte ledich in een weselijc ghebruken, maer si en werden niet te nieute ; want soe verloren wij onse gheschapenheit. Ende alsoe langhe als wij met gheneychden gheeste ende met apenen aghen sander merken ledich staen, alsoe langhe maghen wij scauwen ende ghebruken.

D. VIERDE ONDERSCHIED. UIT DE GODSGENIETING TOT ZICH WEERKEEREND, VOELT DE MENSCH ZICH BUITEN GOD, IN EEN ONPAAIBAAR VERLANGEN NAAR HEM.

Maer inden selven oghenblicke dat wij proeven ende merken willen wat dat es dat wij ghevoelen, soe vallen wij in redenen. Ende dan venden wij onderscheet ende anderheyt tuschen ons ende gode. Ende dan venden wij gode buten ons in ombegripelijcheiden, ende dit es dat vierde onderscheet daer wij gode ende ons in ghevoelen. Want hier venden wij ons staende voer die jeghenwoordicheyt gods . Ende (die) waerheit die wij ontfaen uten aenschine gods, die tuycht ons dat god te-male wilt onse sijn, ende dat hi wilt dat wij te-male sine sijn. Ende inden selven oghenblicke dat wij des ghevoelen dat god te-male wilt onse sijn, soe ontsprinct in ons eene gapende ghierighe ghelost , die alsoe hongherich ende alsoe diep ende alsoe idel is, al (gave god) dat hi gheleisten mochte, sonder hem selven, het en mochte ons niet ghenoeghen. Want in dien dat wij

ghevoelen dat hi (hi) hem-selven ghelaten ende ghegheven heeft onser vrier ghelost, sijns te ghesmakene in alder wijs dat wijs begheren moghen; ende wij leeren, in die waerheit sijns aenschijns, dat al dat wij ghesmaken, jeghen dat ons ontblijft, dat en es niet een druppe jeghen al de zee: ende dit verstormt onsen gheest in hitten ende in ongheduere van minnen. Want soe wijs meer ghesmaken, soe lost ende hongher meder wert ; want ieghewelc es des anders sake. Ende dit doet ons crighen in ontbliven. Want wij teren op sine onghemetenheit, die wij niet verswelghen en moghen; ende wij crighen in sine ongheïntheit, die wij niet hervolghen en moghen. Ende aldus en connen wij in gode comen noch god in ons Want in ongheduere van minnen en connen wij ons-selfs niet vertijen. Ende hier-omme es die hitte soe onghetempert, dat die oefeninghe van minnen tuscen ons ende gode gaende ehde kerende es als die blixeme des hemels; nochtans en connen wij niet verberren.

Ende in desen storme van minnen sijn onse werke baven redene ende wiseloes, want minne beghert dat haer ommoghelijc is. Ende redene tughet dat der minnen recht es. Maer si en can der minnen hier-toe gheraden noch (verbeiden). Want alsoe langhe als wij aensien met innicheiden dat god onse wilt sijn, soe gherijnt die goedertierenheit gods onse gierighe ghelost.

Ende hier-ave comt ongheduer van minnen. Want dat uuvloeyende gherinen gods stoect ongheduer, ende eyscht ons werc, dat es: dat wij minnen die eewighe minne. Maer dat intreckende gherinen vertert ons ute ons-selven ende eyscht ons versmelten ende vernieuten in eenicheiden. Ende in dit intreckende gerinen ghevoelen wij dat god wilt dat wij sijne sijn, want daer-inne moeten wij ons- selfs vertyen, ende laten hem werken onse zalicheit. Maer daer hi ons uuvloeyende gherijnt, daer laet hi ons ons-selven, ende maect ons vri ende sedt ons voer sine jeghenwoordicheit, ende leert ons beden inden gheeste ende eyschen met vryheiden, ende verstoent ons sine ombegripelijcke rijcheit in alsoe menigher formen als wij ghevisieren connen. Want al dat wij gedincken moghen daer(t) troest ende vroude in gheleecht, dat vinden wij al in hem sonder mate. Ende hier-omme, als wij dan dat ghevoelen, dat hi met al deser rijcheit onse wilt sijn, ende altoes met ons wonen wilt, hier-jeghen ontpluken alle die crachte onser zielen, ende sonderlinghe onse ghierighe ghelost. Want alle die rivieren der ghenaden gods, die vloeyen; ende soe wijs meer ghesmaken, soe ons meer lust te smakene; ende soe ons meer ghelust te smakenne, soe wi dieper crighen in sijn gherinen; ende soe wij diepere crighen in dat gerinen gods, soe ons die vloede sijnre soeticheit meer doervloeyen ende overvloeyen; ende soe wij meer doervloeyt werden ende overvloeyt sijn, soe wij bat ghevoelen ende bekinnen dat die soeticheit gods ombegripelijc es ende sonder gront. Ende hier-om spreect die prophete aldus: "Smaect ende siet, want god es soete." Maer hi en spreect niet: "hoe soete," want sine soeticheit es sonder mate; ende hier-omme en connen wise noch begripen noch verswelghen. Ende dit tuycht ons die bruyt gods inden cantiken ende spreect aldus: "Ic hebbe gheseten onder des-gheens scaduee dien ic begherde, ende sine vrocht es soete mijnder kelen."

III. DE MYSTIEKE GODSSCHOUWING STAAT NIET GELIJK MET DE GELUKZALIGE.

A. DE STERFELIJKE STAAT HINDERT DE KLAARHEID DER MYSTIEKE GODSSCHOUWING.

Het es groot ondersceet tuschen claerheit der heilighen, ende die hoochste claerheit daer wij toe comen moghen in desen levne. Want die scadue gods die verlicht onse inwindighe woestine. Maer op die hoghe berghe, inden lande der gheloften, daer en es ghene scadue. Nochtan eest al ééne sonne ende ééne claerheit die onse woestine verlicht ende oec die hooghe berghe. Maer die staet der heilighen es doerscinich ende glorioes, ende hier omme ontfaen si die claerheit onghemiddelt. Maer onse staet es noch sterfelijc ende grof, ende dit es dat middel daer die scaduwe ave comt die onse verstandicheit alsoe bescaduut, dat wij gode noch hemelsche dinghen niet bekinnen en moghen also claerlijc als die heilighen doen. Want alsoe langhe alse (wij) wandelen in die scaduwe, soe en connen wij die zonne in haer-selven niet ghesien, maer onse bekinnen es "in ghelijckenissen ende in verborghenheiden", spreect sente pauwels. Nochtan wert die scaduwe vanden scinen der zonnen alsoe verlicht dat wij moghen leeren ondersceet in allen duechden ende alle die waerheit die onsen sterfelijcken lichaem toebehoort.

Maer selen wij met der sonnen claerheyt één werden, soe moeten wij der minnen volghen, ende ons-selfs ute-gaen in onwisen. Ende met verblentden oghen sal ons die sonne trecken in haers (selfs) claerheit, daer wij eenicheit met gode besitten. Eest dat wij ons aldus ghevoelen ende verstaen, dat es scouwende leven dat onsen state toebehoort.

B. DRIE STATEN VAN HET MENSCHDOM TEN OPZICHTE DER GODSSCHOUWING.

Die Staet der joden inden ouden testamente die was cout ende inder nacht, ende hare wandelinghe was in donckerheiden, ende si saten in die scaduwe der doot spreect die prophete ysayas. Die scadue der doot quam vander erfzonden, ende daer-omme moesten si alle gods derven. Maer Onsen staet in kerstenen ghelove die es noch coel inder morghenstonden; want ons es den dach opgegaen. Ende hier-omme sal onse wandelinghe sijn inden lichte, ende wij zullen sitten inde scadue gods, ende tuschen ons ende gode sal middelen sine ghenade. Ende overmids haer selen wij al verwinnen ende alles sterven ende onghehendert overliden in eenicheiden met gode. Maer die staet der heilighen die es heet ende claer, want si leven ende wandelen inden middaghe. Ende met openen verclaerden oghen aenscouwen si die zonne in harer claerheit, want si sijn dorvloeyt ende overvloeyt met der glorien gods. Ende na dat yeghewelc verclaert es, soe smaect hi ende bekint: vrocht alre doechde die daer van allen gheesten vergadert es. Maer dat si smaken ende bekinnen drieheit in eenheit ende eenheit in drieheit, ende hen daer-mede gheenicht venden, dat is die hoochste spise die al verwent, ende droncken maect ende rusten doet in, haers selfsheit.

C. DE MYSTIEKE GODSSCHOUWING EEN VOORSMAAK DER GELUKZALIGE.

Ende dit begheerde de bruyt inder minnen boec, doen sisprac tot cristume: "Toene my den-ghenen die mijn ziele mint, waer du spises ende waer du rastes inden middaghe," dat es, inden lichte der glorien, spreect sinte bernaert. Want alle die spise die ons ghegheven wert hier inder marghenstonden ende inder scaduwen, dat en es maer een voersmaec der toecomender spisen inden middaghe der glorien gods.

Nochtan beroemt haer die bruyt ons heeren dat si heeft gheseten onder die scaduwe gods, ende dat sine vrocht soete es harer kelen. Als wij des ghevoelen, dat ons god van binnen gherijnt, soe smaken wij sijnder vrocht ende sijnder spijsen, want sijn gherijnen dat es sijn spisen. Ende sijn gherijnen es intreckende ochte uuvloeyende, also als ic hier-vore seide. In sinen intreckene moeten wij te-male sine zijn; daer leeren wij sterven ende scouwen. Maer in sinen uuvloeyene wilt hi te-male onse sijn; daer leert hi ons te levne in rijcheden van duechden. In sijn intreckende gherinen falieren al onse crachte, ende dan sitten wij onder sine scadue, ende dan es sine vrocht soete onser kelen. Want de vrocht gods, dat es de sone gods dien de vader in onsen gheeste ghebaert. Dese vrocht es alsoe grondeloes soete onser kelen, dat wise niet verswelgen en connen, noch verwandelen in ons, maer si verswelcht ende verwandelt ons in hare.

D. GELIJK DE GELUKZALIGE, ZOO IS DE MYSTIEKE SCHOUWING, OP HAAR WIJZE, DE BLINKENDE STEEN

Ende altoes als ons dese vrocht intreckende gherijnt, soe laten wij ende verwinnen alle dinc. Ende al verwinnende ghesmaken wij dat verborghen hemels broot dat ons eewich leven gheeft. Want wij ontfaen den blinckenden steen daer ic vore ave seide, daer onse nuwe name in ghescreven es (voer dat) beghin der werelt. Dit es die nieuwe name die niemen en versteet dan diene ontfeet. Ende yeghewelc die hem met god ghevoelt vereenicht, hi ghesmaect sijns namen na wijse sijnder doechde, sijns t(egancs), ende sijnder eenicheit.

Ende hier-omme, op-dat yeghewelc sinen name vercrighen mach ende eewelijc besitten, daer-omme heeft hem dat lam gods, dat es de menscheit ons heeren, ghelevert inden doot, ende heeft ons dat boec des levens opghedaen, daer alle de name der vercorene inne staen ghescreven. Ende diere namen en mach een niet verdelijt werden, want si sijn een met den levenden boeke die de sone gods es. Ende die selve doot heeft ons den zeghele vanden boeke ontbonden, alzo dat alle doechde volbracht werden na die eewighe voersienicheit gods.

Ende hier-omme, na dat yeghewelc mensche hem-selven verwinnen can, ende alre dinghen sterven, daer-na ghevoelt hi dat intreckende gherinen des vader, ende daer-na smaect hem so'ete die ingheborne vrocht des soens; ende ute dien smake tuycht hem die heylighe gheest dat hi een erkint gods es. Ende in desen drie poenten en es niemen den anderen ghelijc in alre wijs. Ende hier-omme es yeghewelc zonderlinghe ghenamt; ende sijn name verniewt altoes overmids nuwe gracie ende nuwe werke der doechde.

Ende hier-omme bughen alle knien vore den name jhesus, want hi heeft voer ons ghestreden ende verwonnen. Ende hi heeft ons verclaert onse donckerheden, ende alle doechden volbracht inden hoochsten graet. Ende daer-omme es sijn name verhaven boven alle namen, want hi es vdrste ende prince boven alle die vercorene. Ende in sinen name sijn wij gheroepen ende vercoren ende gheciert met gracien ende met duechden, ende ontbeidende der glorien gods.

IV . TER GODSSCHOUWING MOET MEN JEZUS VOLGEN OF DEN THABOR DER BLOOTE GEDACHTE

Ende hier-omme, op-dat zijn name verhoghet ende verclaert werde in ons, soe zelen wij hem na-volghen op den berch ons erbloter ghedachten; ghelijckerwijs dat hem peeter ende jacob ende jan na-volchden opden berch thabor.

A. OPENBARING DER GODHEID IN DEN NAAM VAN DEN ZOON.

Thabor luydt alzoovele in dietsche als eene toewassinghe des lichts. Eest dat wij zijn peeter, bekinnende de waerheit, ende jacob, verwinnende die werelt, ende jan, volgracien, besittende die duechde in gherechticheit, soe leydt ons jhesus opden berch onser bloeter ghedachten in eene woeste verborghenheit, ende openbaert ons hem selven glorificeert in godlijcker claerheit. Ende, in sinen name, opent ons zijn hemelsche vader dat levende boec zijnder ewigher wijsheit. Ende die wijsheit gods beveet onse bloete ghesichte ende die eenvoldicheyt ons gheests in eenen wiselosen eenvoldighen smaec alles goets zonder ondersceet. Want daer is scouwen ende weten; smaken ende ghevoelen; wesen, leven, hebben ende zijn: dit es te-male een in onze verhavenheit met gode. Ende vore dese verhavenheit zijn wij alle ghestaen, ende yeghewelc in zonderlingher wijs. Ende onze hemelsce vader, overmids sine wijsheit ende sine goetheit, soe begaeft hi yghewelcken sonderlinghe, na die eedelheit sijns wesens ende zijnder oefeninghen.

B. HET UITVERKOREN, MYSTIEKE ZOONSCHAP, IN EN MET DEN ZOON.

Ende hier-omme, bleven wij altoes met jhesuse op thabor, dat es opden berch onser bloter ghedachten, wij souden altoes ghevoelen toewassinghe nuwes lichts ende nuwer waerheit; want wij souden altoes horen des vader stemme die ons gherijnen soude uutfloeyen de met ghenaden ochte intreckende in eenicheiden.

Des vaders stemme horen alle die navolgheren ons heeren jhesu criste, want hi spreekt (van) hen allen: "Dit zijn mijne uutvercorne sonen; die my alle wel behaghen." Ende uut desen behaghene ontfeet yeghewelc mensche ghenade, na die mate ende na die wise dat hem god behaecht. Ende tuschen (dien), dat ons god behaecht ende dat wij gode behaghen, soe wert gherechte minne gheoefent; ende soe ghesmaect yeghewelc sijns namen ende zijns ambachts, ende de vrocht zijnder oefeninghen. Ende hier zijn alle goede menschen verborghen den-ghenen die der werelt leven, want die zijn doot vore gode ende sonder name, ende hier-omme en connen sy niet ghevoelen noch ghesmaken dat den levenden toebehoort.

Dat uutfloeyende gherijnen gods maect ons levende inden gheeste, ende vervult ons met gracien, ende verclaert onse redene, ende leert ons te bekinnen die waerheit ende ondersceet der duechde, ende behout ons staende vore de jeghenwoardicheit gods in alsoe groter macht, dat wij allen smaec ende al ghevoelen ende alle uutfloeyende gaven gods ghedraghen moghen sonder falieren van gheeste. Maer dat intreckende gherijnen gods eyscht ons een te sine met gode, ende dat wij ons ontgheesten ende sterven in salicheiden, dat es: in die eeneghe minne die den vader en (de) den sone beveet in een ghebruyken.

Ende hier-omme, alsoe wij gheclommen zijn met jhesumme opden berch onser onghebeeltheit, eest dat wij hem dan na-volghen met eenvoldighen ghesichte. met inneghen behagene, met ghebrukelijcker neyghinghen, soe ghevoelen wij de sterke hitte des heilichs gheests, die ons verberren ende versmelten daet tot

in die eenicheit gods. Want daer wij, een met den sone gods, minlijc wederboecht zijn in onse beghin, daer horen wij des vaders stemme die ons intreckende gherijnt; want hi spreect alle sine vercorne in sinen ewighen woorde: "Dit es mijn lieve sone in den welcken ic my met – behaghede." Want ghi zult weten dat die vader met den sone, ende die sone met den vader hebben gheoefent een eewich behaghen van dien dat die sone onse menscheyt aennemen soude, ende sterven soude, ende alle die vercorne wederbringen soude in haer beghin. Ende hier-omme, eest dat wij overmids den sone verheven werden in onsen oerspronc, so horen wij die intreckende stemme des vaders die ons verclaert met eewigher waerheit: ende die waerheit vertoent ons dat wide ontplokene behaghen gods daer alle behaghene in beghinnen ende inden Aldaer falieren alle onse crachte, ende wij vallen voer ons neder in onse opene ghesichte, (ende worden) alle één, ende een al, in dat minlijcke omhelsen der drier eenicheit. Daer wij dese eenicheit ghevoelen daer zijn wij een wesen ende een leven ende eene zalichede met gode; ende daer zijn alle dinghe volbracht; ende daer vernuwen alle dinghe. Want daer wij ghedoept werden in dat wilde behelsen der tninnen gods, daer es yghewelcs vroude alsoe groot ende alsoe zonderlinghe, dat hy niemts vroude ghedincken noch ghemerken en can. Want hi es daer ghebrukelijcke minne, die selve es al, ende buten haer niet zoeken en darf noch en mach.

V. ZES TRAPPEN TER GODSGENIETING, ALS SAMENV ATTING VAN AL HET GEZEGDE.

A. DRIE LAGERE TRAPPEN.

Sal de mensce gods ghebruken, daer-toe behoren drie poente, dat es: ghewarich vrede, inwindich swighen, minlijc aencleven.

Die tuschen hem ende gode gewarighen vrede vinden sal, hy moet gode alsoe liefhebben, dat hy met vryen moede ende omme die eere gods alles vertyen mach dat hi onordelijc oefent (ochte) mint, ende jeghen die eere gods besit ochte besitten mochte. Dit es dat eerste poent, dat noot es allen menschen. Dat ander poent, dat es een inwindich swighen; dat es dat hi ledich sy ende onghebeelt van allen dien dinghen die hi je ghesach ochte ghehoorde. Dat derde poent es een minlijc aencleven ane gode; ende dat selve aencleven es ghebruken. Want die ane gode cleeft van puerer minnen, ende niet om sinen eyghenen orbore, hi ghebruyct gode inder waerheit, ende hi ghevoelt dat hy mint ende ghemint wert van gode.

B. DRIE HOOGERE TRAPPEN.

Noch zijn drie ander poente, die hoghere zijn, die den mensce stadighen ende hebbelijc maken altoes te ghebrukene ende gods te ghevoelne als hi hem daer-toe voeghen wilt.

Dat eerste poent van desen, dat es rasten inden gheenen (dies men) ghebruyct; dat es daer lief van lieve verwonnen wert, ende lief van lieve beseten wert in bloeter weselijcker minnen. Daer es lief in lief met liefden ghevallen, ende yghewelc es des anders al-gheheel, in besittene ende in rasten. Hier-na volcht dat ander poent, ende dat heedt een ontslapen in gode; dat es daer die gheest hem-selven ontsinct, hi en weet wie noch waer noch hoe. Ende hier-na volcht dat derde poent ende dat leste datmen ghewaerden can, dat es daer de gheest

scouwet eene duysternisse daer hi met redenen niet inne en mach. Ende daer-
inne ghevoelt hi (hi) hem ghestorven ende verloren ende (een) met gode sonder
differencie. Ende daer hi hem een met gode ghevoelt, daer es god selve zijn
vrede, zijn ghebruken ende zijn rasten. Ende hier-omme eest al grondeloes daer
hi sijns selfs in sterven moet in zalicheiden; ende weder levende werden in
doechden alst minne ghebidt ende haer berueren.

Siet, ghevoeldi dese .vj. poente in u, soe ghevoeldi al dat ic u voregheseghet
hebbe ochte seggen mochte. Ende in uwen inkeere, so es u alsoe licht ende
alsoe ghereet scouwen ende ghebruken, als dat ghi leeft inder natueren. Ende
ute deser rijcheit comt een ghemein leven daer ic u ave gheloefde te segghen
inden beginne.

SLOT. HET VIERDE ELEMENT VAN HET VOLMAAKTE LEVEN: ALGENOEGZAAMHEID.

Die mensche die ute deser hoocheit van gode (neder)-ghesent wert inde werelt,
hi es volder waerheit, ende rijcke van allen doechden. Ende hi en soeket sijns
niet, maer des-gheens eere diene ghesonden heeft. Ende daer-omme es hi
gherecht ende warechtich in allen dinghen. Ende hi heeft eenen rijcken melden
gront, die ghefondeert es inde rijcheit gods. Ende daer-omme moet hi altoes
vloeyen in alle die-ghene die sijns behoeven; want die levende fonteyne des
heilichs gheests die es sine rijcheit diemen niet versceppen en mach. Ende hi
es een levende willich (instrument) gods daer god mede werct wat hi wilt ende
hoe hi wilt; ende des en dreecht hi hem niet ane. maer hi gheeft gode die eere.
Ende daer omme blijft hi willich ende ghereet al te doene dat god ghebidt ;
ende sterc ende ghenendich alt te dogene ende te verdraghene dat god op hem
ghestaedt. Ende hier-omme heeft hi een ghemeyn leven; want hem es scouwen
ende werken even ghereet, ende in beyden es hi volcomen. Want niemen en
mach dit ghemeyn leven hebben, hi en si (een) scouwende mensche; ende
niemen en mach scouwen noch gods ghebruken hi en hebbe dese .vj. paente in
hem alsae ghe- ordent als icse hier vore seide.

Ende hier omme sijn alle die bedroghen die wanen scouwen, ende eenige
creatuere onordelijc minnen, oefenen ocht besitten; die ghebruken wanen eer
sy onghebeelt zijn, ochte rasten eer si ghebruken. Dese zijn alle bedroghen.
Want wij moeten te gode ghevoecht zijn met opender herten, met ghevreeder
conziencien. met eenen bloten aenschyne, ongheveynsdelijc in rechter
waerheit. Ende dan zelen wij opgaen van duechden in duechden, ende gode
bescouwen ende sijns ghebrucken ende in hem een werden ghelijckerwijs dat ic
u gheseghet hebbe. Dat ons (allen) dit gheschie, dies helpe ons god. Amen.